

Crna Gora
Vlada Crne Gore

Broj: _____

Podgorica, _____ 2024. godine

USTAVNI SUD CRNE GORE

PODGORICA

Vlada Crne Gore na sjednici od _____ 2024. godine razmotrila je Inicijativu za pokretanje postupka za ocjenu saglasnosti sa Ustavnom i zakonom, Temelnog ugovora između Crne Gore i Srpske Pravoslavne Crkve, objavljenog u „Službenom listu Crne Gore“ broj 96/2022 od 31.08.2022. godine, podnešenu dana 09.03.2023. godine od strane SDP-a CG

S tim u vezi daje sljedeće

MIŠLJENJE

Podnosilac inicijative, Socijaldemokratska partija Crne Gore, pokrenula je postupak za ocjenu saglasnosti sa Ustavom i zakonom, Temelnog ugovora između Crne Gore i Srpske Pravoslavne Crkve, objavljenog u „Službenom listu Crne Gore“ broj 96/2022 od 31.08.2022. godine.

U bitnom, podnosilac inicijative navodi da su izvršene povrede:

- Nepostojanje pravnog osnova za zaključenje ugovora između Crne Gore i bilo koje vjerske zajednice u ovoj i ovakvoj formi shodno našem pravnom sistemu;
- Člana 100 Ustava Crne Gore i člana 10 Zakona o slobodi vjeroispovijesti ili uvjerenja i pravnom položaju vjerskih zajednica u dijelu davanja ovlaštenja Vladi Crne Gore koja njoj ne pripadaju;
- Člana 14 Ustava Crne Gore;
- Člana 112 Ustava Crne Gore;
- Član 1 Evropske konvencije o ljudskim pravima i osnovnim slobodama;
- Davanja većih prava Srpskoj Pravoslavnoj Crkvi nego što joj pripadaju;

- odredbi kojima se uređuje krivični postupak, inspeksijski nadzor, ovlaštenja organa bezbjednosti, zaštita kulturnih dobara itd.;
- Propisa koji regulišu krivično i prekršajno procesno pravo;
- Člana 59 Ustava Crne Gore i relevantnih odredaba Zakona o radu i Opšteg kolektivnog ugovora;
- Čl. 11, 85 stav 1 i 93 Ustava Crne Gore.

Inicijativa je neosnovana

U vezi sa navodima inicijative ističemo sljedeće:

Neosnovani su navodi podnosioca inicijative, da je Temeljni ugovor u svojoj ukupnosti, kao i u pojedinim odredbama ugovora, u suprotnosti sa pravnim poretkom Crne Gore.

1. Nejasno je i neosnovano ustavnopravno uporište podnosioca inicijative da „u našem pravnom sistemu ne postoji pravni osnov za zaključenje ugovora između Crne Gore i bilo koje vjerske zajednice u ovoj i ovakvoj formi“. Podnosilac inicijative ne spori i ne prigovara sa ustavnopravnog ili bilo kog drugog aspekta činjenici što je Crna Gora zaključila Temeljni ugovor sa Svetom Stolicom, pri tome apostrofirajući da je ovaj ugovor na osnovu člana 82 stav 1 tačka 17 Ustava Crne Gore potvrđen (ratifikovan) kao međunarodni ugovor od strane Skupštine Crne Gore u formi Zakona o potvrđivanju Temelnog ugovora između Crne Gore i Svete Stolice.

Iako se predmetna inicijativa odnosi na ustavno osporavanje između Crne Gore i Srpske Pravoslavne Crkve, nejasan je kontekst inicijative u kome se navodi da je Temeljni ugovor sa Svetom Stolicom kao subjektom međunarodnog prava priznat u međunarodnom javnom pravu. Vjerovatno se ovakva paralela u inicijativi navodi sa ciljem da se izvede zaključak da Srpska Pravoslavna Crkva nije subjekat međunarodnog prava i da kao takav, ugovor sa Srpskom Pravoslavnom Crkvom nije međunarodni ugovor. Međutim podnosilac inicijative gubi iz vida da ugovor koji spori ne sadrži bilo koji navod koji bi išao u prilog tome, da sama Crkva u ugovoru to tvrdi za sebe.

Nesporno je da je Knjaževina Crna Gora imala konkordat sa Svetom Stolicom, ali je **nejasno na koji način to čini ustavno manjkavim ugovor Crne Gore sa Srpskom Pravoslavnom Crkvom koji nesporno nije međunarodni ugovor niti je zaključen u proceduri zaključivanja međunarodnih ugovora**, pri čemu je nesporno u oba ugovora, ugovorna strana Crna Gora jer je nejasno, ko bi drugo mogao biti ugovorna strana u ugovoru kojim se regulišu odnosi države i Crkve ili druge vjerske zajednice. Praksa zaključenja ugovora između države i vjerske zajednice tradicionalno postoji u uporednom pravu zemalja članica Evropske unije, te ne predstavlja spornu zakonodavnu praksu, kako

u pogledu nadležnosti, stranaka koje zaključuju ovakav ugovor, tako i u pogledu obima prava i garancija koje se obezbjeđuju vjerskoj zajednici ovakvim pravnim poslom.

Naime, činjenica da je potpisan Temeljni ugovor između Crne Gore i Svete Stolice, ugovor o uređenju odnosa od zajedničkog interesa između Vlade Crne Gore i Islamske zajednice u Crnoj Gori, kao i Ugovora o uređenju odnosa od zajedničkog interesa između Vlade Crne Gore i Jevrejske zajednice u Crnoj Gori, u ovom slučaju nisu postojale zakonske smetnje za zaključivanje Temelnog ugovora sa Srpskom Pravoslavnom Crkvom jer ista ispunjava sve uslove propisane Zakonom o slobodi vjeroispovijesti ili uvjerenja i pravnom položaju vjerskih zajednica.

Suprotno postupanje dovelo bi u nepravičan i diskriminatorski položaj ovu vjersku zajednicu (SPC), naročito uzimajući u obzir činjenicu da je ova materija nedvosmisleno regulisana Zakonom o slobodi vjeroispovijesti ili uvjerenja i pravnom položaju vjerskih zajednica (član 10).

2. Neprimjenjiva je paralela koju podnosilac predstavke predstavlja u inicijativi, kada navodi da je Vlada Crne Gore zaključila 2012. godine Ugovor o uređenju odnosa od zajedničkog interesa između Vlade Crne Gore i Islamske zajednice u Crnoj Gori, kao i o uređenju odnosa sa Jevrejskom zajednicom u Crnoj Gori i to Ugovore koje je nesporno zaključila Vlada Crne Gore, u kojim je ugovorima, ugovorna strana Vlada Crne Gore. Ovo predstavljajući kontradiktornim činjenici da je Temeljni ugovor sa SPC zaključio Predsjednik Vlade Crne Gore, čineći spornim (pogrešnim) to što je u ugovoru sa SPC navedeno da je ugovorna strana Crna Gora. Podnosilac inicijative pri ovome ne daje odgovor na pitanje ko je onda po njihovom mišljenju ovlašćen da potpisuje ugovore (domaće ili međunarodne) u ime Crne Gore? Ovo posebno ako se ima u vidu nesporna činjenica da je i Temeljni ugovor Crne Gore sa Svetom Stolicom potpisao upravo Predsjednik Vlade Crne Gore u ime Crne Gore i ujedno i u ime Vlade Crne Gore, **iz čega proističe da je Crna Gora i Vlada Crne Gore jedinstveni i neotuđivi javnopravni subjekat**, pa kada u smislu ugovorne strane govorimo o Vladi Crne Gore ili Crnoj Gori, u suštini i formalno i materijalno pravno govorimo o apsolutno jedinstvenom i jednom subjektu.

U protivnom, proizilazilo bi da Crna Gora može da preuzima neke obaveze koje ne obavezuju Vladu ili da Vlada može da ugovara nešto mimo Crne Gore a što je apsolutno, ne samo nemoguće nego i nelogično. Iz istih razloga su neutemeljeni navodi inicijative da član 100 Ustava Crne Gore (nadležnosti Vlade) niti drugi propis „ne daje Vladi ovlašćenje da zaključi ovakav ugovor dajući prava trećim i preuzimajući obaveze u ime Crne Gore“ jer inicijator ustavnosti ugovora ne daje objašnjenje: *ko je po njima ovlašćen da preuzima obaveze u ime Crne Gore* (ukoliko tvrde da to nije Vlada), niti daje odgovor na pitanje zašto iz istih razloga ne čine spornim to što je upravo Predsjednik Vlade Crne Gore u ime Crne Gore potpisao Temeljni ugovor Crne Gore sa Svetom Stolicom i to upravo i u ime Vlade i u ime Crne Gore.

Nasuprot navodima podnosioca Vlada Crne Gore ima ustavne nadležnosti i punopravno je mogla da zaključi ugovor sa Srpskom Pravoslavnom Crkvom, bez obzira što Srpska Pravoslavna Crkva nije međunarodni subjekat, niti država, ili međunarodna organizacija, jer po pitanju poslovne (javnopravne ugovorne sposobnosti) subjekat na strani države je Crna Gora koju zastupa i predstavlja Vlada Crne Gore ili ovlašćeni predstavnik ili punomoćnik kome ovlašćenje daje Vlada radi čega su besmisleni navodi da je za „ustavnu i zakonitu sadržinu“, ugovornih strana morala biti Vlada Crne Gore, a ne država Crna Gora jer se po pitanju prava i obaveza na strani države radi o jednom i jedinstvenom javnopravnom subjektu.

3. Podnosilac inicijative nevjerodostojno i manipulativno citira stav 3 Preambule Temeljnog ugovora navodeći da je u njoj normirano „da se isti zaključuje pozivajući se, između ostalog, na pravoslavno kanonsko pravo, Ustav Srpske Pravoslavne Crkve (u daljem tekstu: Ustav SPC) i crkveno ustrojstvo od osnivanja Žičke Arhiepiskopije, Pečke Patrijaršije, odnosno Srpske Pravoslavne Crkve“. Iz ovoga izvlačeći netačan zaključak da je „Vlada Crne Gore pravni osnov za zaključenje Temeljnog ugovora našla u pravoslavnom kanonskom pravu, Ustavu SPC i crkvenom ustrojstvu“. Međutim, ovo jednostavno nije vjerodostojan citat navedenog stava 3 Preambule Temeljnog ugovora u kome se navodi: **„Crna Gora, koju zastupa Vlada Crne Gore, i Srpska Pravoslavna Crkva, koju zastupa Sveti Arhijerejski Sinod Srpske Pravoslavne Crkve (u daljem tekstu: strane ugovornice), U namjeri da uredi pravni okvir međusobnih odnosa, Pozivajući se na međunarodno pravo i Ustavom Crne Gore zajemčenu slobodu vjeroispovijesti i načelo odvojenosti štžave i Crkve, na pravoslavno kanonsko pravo, Ustav Sprske Pravoslavne Crkve (u daljem tekstu: Ustav SPC) i crkveno ustrojstvo od osnivanja Žičke Arhiepiskopije, Pečke Patrijaršije, odnosno Srpske Pravoslavne Crkve“...** Prostim upoređenjem nevjerodostojnog citata navedenog dijela preambule i onoga što u njoj stvarno piše, dolazi se do nesumljivog zaključka da je neutemeljen pristup podnosioca inicijative da se u konkretnom „radi o normativnom uređenju koje je interno pravo Srpske Pravoslavne Crkve za kojeg je eksplicitno u Ustavu Crne Gore u članu 14 navedeno da su vjerske zajednice su odvojene od države“.

U prilog neosnovanosti prednjih navoda inicijatora i činjenica da je Vlada Crne Gore u Temeljnog ugovoru Crne Gore sa Svetom Stolicom (kako u Preambuli st. 1 alineja 2 kao i u članu 2 ugovora) prihvatila ugovaranje po kanonskom pravu Katoličke Crkve. Takođe, na istovjetan način u Ugovoru sa Islamskom zajednicom u Crnoj Gori, Crna Gora je preko Vlade postupala „uvažavajući pojedine odredbe Islamskog prava“. Dakle, u svim ovim slučajevima Vlada je uvažila pojedine i konkretne odredbe kanonskog i islamskog prava, podjednako kao i prilikom zaključenja Temeljnog ugovora sa Srpskom Pravoslavnom Crkvom.

Nejasno je na osnovu čega je inicijator izvukao zaključak da je u slučaju Ugovora sa Srpskom Pravoslavnom Crkvom prihvatila „cjelokupno pravoslavno kanonsko pravo,

Ustav SPC i crkveno ustrojstvo“ jer što takvo se ne može zaključiti ne samo gramatičkim već i nelogičnim ili sistematskim tumačenjem ovoga ugovora niti je to bio cilj bilo koje ugovorne strane u ovom ugovoru.

Crna Gora kao osnov za svoje javno djelovanje crpi u *međunarodnim, ustavnim i nacionalnim zakonskim propisima a nikako u vjerskom (katoličkom, islamskom ili kanonskom pravu) niti u pravnim zbornicima prava vjerskih zajednica, pa ni u Ustavu SPC, ili u crkvenom ustrojstvu*, osim u mjeri u kojoj su ovi autonomni vjerski propisi stvar unutrašnje organizacije vjerskih zajednica i u skladu sa Međunarodnim i nacionalnim civilnim propisima.

Proizilazi da je neosnovan i zaključak iz ovog djela predstavke kada se tvrdi da je ovakvo postupanje Vlade Crne Gore suprotno članu 10 stav 2 Ustava Crne Gore (svako obavezan da se pridržava Ustava i zakona).

4. Pod tačkom 4 inicijative, citira se član 2 stav 1 Temeljnog ugovora. Istim članom je propisano: „Država priznaje kontinuitet pravnog subjektiviteta i u skladu sa Ustavom Crne Gore jemči Crkvi i njenim crkveno-pravnim licima (eparhijama, crkvenim opštinama, manastirima, zadužbinama, samostalnim ustanovama i fondovima i, prema crkvenoj namjeni pojedinim hramovima) vršenje javnopravnih ovlašćenja u Crnoj Gori u skladu sa pravoslavnim kanonskim pravom i Ustavom SPC“.

U odnosu na ovu odredbu inicijator spori sa ustavnog spektra to što je ovim članom Temeljnog ugovora odredba započeta riječima „država“. Nadalje sporeći da to nije mogla biti država već isključivo Vlada, smatrajući da se Vlada na prednje prema Srpskoj Pravoslavnoj Crkvi obavezala „mimo svojih ovlašćenja“, obavezujući sve tri grane vlasti i državu u njenoj ukupnosti i svim atributima“. Ovakav navod je u potpunosti neosnovan i paušalan.

Vlada shodno članu 100 Ustava ima ne samo pravo već i obavezu da u ime države (a ne samo u ime Vlade) vodi unutrašnju i spoljnu politiku, ne samo obaveze nego i prava, i to ne samo u ovom, već i u svim drugim domaćim i međunarodnim odnosima, subjekat prava nije samo Vlada već i država Crna Gora i ovakvo uređenje ne samo da ne suspenduje već upravo ispunjava i osmišljava Ustavni sistem i pravni promet države, istupajući na ovaj način ne samo prema Srpskoj Pravoslavnoj Crkvi, nego i prema svim drugim vjerskim zajednicama, domaćim i međunarodnim pravnim licima, organizacijama i pojedincima.

5. Nesporno je da je odredbom člana 2 stav 1 Temeljnog ugovora priznato Srpskoj Pravoslavnoj Crkvi „vršenje javnopravnih ovlašćenja u Crnoj Gori u skladu sa pravoslavnim kanonskim pravom i Ustavom SPC“. Međutim, netačno i zlonamjerno je tumačenje podnosioca ustavne inicijative da se Srpskoj Pravoslavnoj Crkvi priznaje da vrši javna ovlašćenja onako kako je uređeno njenim unutrašnjim kanonskim poretkom („ili kako bude uređeno u budućnosti“) jer u Preambuli ugovora definisano je da se zaključuje „**pozivajući se na međunarodno pravo i Ustavom Crne Gore zajemčenu slobodu vjeroispovijesti i načelo odvojenosti države i Crkve**“, u kom smislu treba tumačiti smisao ovoga ugovora i sve njegove odredbe.

Nesporno je da javna ovlaštenja u državi mogu vršiti državni organi, organi lokalne samouprave, i to kada su im zakonom prenijeta javnopravna ovlaštenja. Nasuprot zaključku podnosioca, Vlada može vršenje pojedinih javnih ovlaštenja prenijeti SPC ili drugoj vjerskoj zajednici u skladu sa Ustavom i zakonima koji definišu pojedine oblasti. Upravo ovakva odredba predviđena je i u članu 2 Temelnog ugovora sa Svetom Stolicom, u čemu podnosilac inicijative ne nalazi ništa sporno. Podjednako je utemeljen i navod inicijative da je protivno standardu Evropskog suda za ljudska prava i Temeljni ugovor koji se spori nejasan i neprecizan kao propis i da isti pruzrokuje „arbitrarnost i prozvoljnost u tumačenju i primjeni“ dovodeći „adresata pravne norme“ u neizvjesnost u pogledu krajnjeg efekta zakonskih odredaba koje se na njih neposredno primjenjuju smatrajući da su navedene norme nepredvidljive, nekonkretne, neodređene i neprecizne. Nasuprot zaključku podnosioca, odnosna norma kojom se Srpskoj Pravoslavnoj Crkvi daju javna ovlaštenja, je konkretna, određena i jasna i iz nje se precizno može razumjeti da su u pitanju javna ovlaštenja koja ima Crna Gora i koja u skladu sa Ustavom Crne Gore može prenijeti u korist Srpske Pravoslavne Crkve ili Katoličke Crkve (Član 2 st. 1 i 2 Temelnog ugovora sa Svetom Stolicom).

Kada je u pitanju stav 4 člana 2 Temelnog ugovora kojim je predviđeno da je nadležni državni organ dužan da postupi po prijavi nadležnih crkvenih vlasti, logičnim i sistematskim tumačenjem cijelog ugovora nesumljivo se izvodi zaključak da su u pitanju prijave podnešene u skladu sa civilnim propisima Crne Gore kojim se ispunjavaju a ne derogiraju materijalnopравни i procesnopравни propisi koji se primjenjuju u postupanju nadležnih državnih organa. Imajući u vidu da su ovakve odredbe integrisane u ranije zaključene ugovore sa drugim vjerskim zajednicama, netačno je da se ovom normom „Srpska Pravoslavna Crkva dovodi u povoljniji pravni položaj u odnosu na druga pravna i fizička lica“, odnosno, netačno je da se na ovaj način narušava ustavni princip jednakosti svih pred zakonom (član 17 stav 2 Ustava Crne Gore).

6. ovdje se dovodi u pitanje određenje člana 6 stav 3 Temelnog ugovora. Isti predviđa da nadležne crkvene vlasti „imaju pravo da u skladu sa pravoslavnim kanonskim poretkom i odgovarajućim crkvenim propisima donose odluke duhovne i disciplinske prirode bez ikakvog uplitanja državne vlasti. Netačno je da se ovakvom odredbom „eksplicitno suspenduje pravni poredak Crne Gore“. Podnosilac inicijative gubi iz vida da se radi o „disciplinskim sankcijama“ propisanim u vezi sa autonomnim pravom vjerskih zajednica koje nemaju javni karakter, nijesu propisane civilnim propisima i nijesu podložne prinudnom izvršenju od strane vjerskih zajednica (npr. Crkveni brak i procedura za njegov prestanak, kršenje kanonskih odredbi vjeroispovijedanja i sl.). neprimjenjivo je pozivanje podnosioca inicijative kada je u pitanju član 6 stav 3 Temelnog ugovora na član 1 Evropske konvencije o ljudskim pravima i osnovnim slobodama, jer se Evropska konvencija o ljudskim pravima i osnovnim slobodama odnosi na države a ne na vjerske zajednice. Dakle, u smislu Evropske konvencije o ljudskim pravima i osnovnim slobodama uspostavljena je obaveza države da svim licima pod svojom jurisdikcijom jamči prava i slobode zaštićene Konvencijom. Međutim inicijator ovdje gubi iz vida da su vjerska prava upravo Evropskom konvencijom za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda zaštićena kao sloboda misli, savjesti i vjeroispovijesti a ne Ustavom Crne Gore kao sekularna kategorija

koja se ne može mješati sa državnim pravnim sistemom osim u pogledu imperativnim normi ustavnih garancija, koje se Temeljnim ugovorom apsolutno ne dovode u pitanje.

7. Nejasno je, šta sa ustavnog aspekta osporava ustavni inicijator, kada dovodi u pitanje član 7 stav 4 Temelnog ugovora. Istim članom predviđa se obaveza države da „u skladu sa sopstvenim pravnim poretom izvrši uknjižbu svih neupisanih nepokretnosti u vlasništvo Mitropolije crnogorsko-primorske, Eparhije budimljansko-nikšićke, Eparhije mileševske, Eparhije zahumsko-hercegovačke i njihovih crkveno-pravnih lica kojima pripadaju“. Ovo posebno ako se u predmetnoj normi navodi da je to država dužna da učini „u skladu sa sopstvenim pravnim poretom“. Čini se neosnovanim zamjerka podnosioca kada prigovara „jasnoći i predvidljivosti“, ovakve formulacije, pri čemu ni sam podnosilac u inicijativi ne spori „da ova prava pripadaju svakome ko ispunjava sve materijalnim pravom predviđene uslove u propisanoj proceduri“. Činjenica da li je neka norma „suvišna u odnosu na već propisana pravila“ ne može imati za posljedicu neustavnost takve norme. Iz istih razloga ovakva norma ne može dati „veća prava Srpskoj Pravoslavnoj Crkvi nego što joj pripadaju“ i ne može se izvesti neosnovan zaključak koji je izveo podnosilac predstavlja da citira odredba ostavlja prostor za zloupotrebu na kulturno-istorijskim dobrima koji pripadaju državi Crnoj Gori.

8. Inicijator u tački 8 svoje inicijative, citira član 7 stav 6 Temelnog ugovora kojim je normirano da „u manastirima, hramovima, zgradama i drugim nepokretnostima i prostorijama u vlasništvu Srpske Pravoslavne Crkve državni organi ne mogu preduzimati bezbjednosne mjere bez prethodnog odobrenja nadležnih crkvenih organa osim u slučajevima kada to nalažu razlozi hitnosti zaštite života i zdravlja ljudi“. Napadajući navedenu odredbu člana 7 stav 6 Ugovora ne daje se obrazloženje niti se osporavanje ove odredbe podvodi pod bilo koju odredbu Ustava ili Konvencije, već se isključivo proizvoljno napada citirani član ugovora. Princip „Eksteritorijalnosti u krivičnoj i prekršajnoj nadležnosti države Crne Gore“ se ni na koji način ne može dovesti u pitanje sa određenjem citirane odredbe jer nije u pitanju ambasada ili diplomatsko-konzularno predstavništvo strane države, već isključivo ugovorno normiranje da se u hramovima, zgradama i drugim nepokretnostima i prostorima Srpske Pravoslavne Crkve ne mogu preduzimati krivično procesne radnje (hapšenje, postavljanje prislušnih uređaja, praćenje...) bez prethodnog odobrenja nadležnih crkvenih organa, osim u slučajevima hitnosti (**kada odobrenje crkvenih vlasti nije potrebno**).

Netačno je tvrđenje da se prednjom odredbom „na pravno nedozvoljen način derogiraju brojne odredbe iz propisa kojima se uređuje krivični postupak, inspeksijski nadzor, ovlašćenja organa bezbjednosti, zaštita kulturnih dobara“ jer se prednja odredba odnosi samo na bezbjednosne mjere pri čemu se i ovakve mjere mogu preduzeti u slučajevima hitnosti i bez odobrenja crkvenih vlasti. Ukazujemo da se radi o identičnom normiranju i u ugovoru sa Katoličkom Crkvom (član 7 tačka 4 Temelnog ugovora sa Katoličkom Crkvom), pa bi manji stepen prava bilo koje druge vjerske zajednice bio diskriminacija na štetu te vjerske zajednice.

9. Tačkom 9 inicijative dovodi se u pitanje član 8 Temelnog ugovora. Isti član 8 predviđa „da će u slučaju pokretanja krivičnog ili prekršajnog postupka protiv klirika ili vjerskih

službenika Crkve, državni organ koji vodi postupak o tome obavjestiti nadležnog arhijereja“ (identično članu 8 Ugovora sa Katoličko Crkvom).

Netačna je tvrdnja da je ova odredba Temelnog ugovora sa Srpskom Pravoslavnom Crkvom suprotna propisima koji regulišu krivično i prekršajno procesno pravo. Ugovorena obaveza državnog organa koji vodi postupak da o tome obavjesti nadležnog arhijereja (episkopa, odnosno mitropolita) ni na koji način ne sprječava i ne ograničava državni organ da preduzme i završi preduzetu ili planiranu procesnu radnju a ista odredba je nasuprot tvrdnji podnosioca u potpunosti jasna i predvidljiva dok predstavnik državne vlasti uvidom u evidenciju vjerskih zajednica (državna evidencija) u svakom trenutku može utvrditi ko je nadležni arhijerej, odnosno ovlašćeno lice za zastupanje vjerske zajednice pa je njegova obaveza da ga obavijesti o radnjama koje preduzima krajnje jasna, jednostavna i predvidljiva.

10. Nesporno je da je članom 1 stav 2 Temelnog ugovora predviđeno da su „strane ugovornice saglasne da će zaposlenima kod poslodavca omogućiti, u skladu sa aktima poslodavca, korišćenje odmora u toku radnog vremena na vjerske praznike: Sveti Sava, prvi arhiepiskop srpski (14. januar po julijanskom/27. januar po gregorijanskom kalendaru) i Sveti Petar Cetinjski (18. oktobar po julijanskom/31. oktobar po gregorijanskom kalendaru), radi učestvovanja u vjerskom obredu.

Međutim, podnosilac inicijative prenebregava stav 2 člana 10 kojim je normirano da Strane ugovornice su saglasne da će zaposlenima kod poslodavca omogućiti, **u skladu sa aktima poslodavca**“ radi čega je u potpunosti netačno da je ova odredba suprotna ustavnom principu slobode preduzetništva iz člana 59 Ustava i relevantnim odredbama Zakona o radu i Opšteg kolektivnog ugovora jer se u navedenoj odredbi Temelnog ugovora upravo upućuje na akte poslodavca.

11. Kada je u pitanju član 12 stav 1 Temelnog ugovora koji se spori inicijativom ističemo sljedeće: Istim članom 12 stav 1 predviđa se, da će restitucija pokretnih i nepokretnih crkvenih dobara, oduzetih i nacionalizovanih bez pravične naknade biti izvršena u skladu sa zakonom koji će uređivati materiju restitucije u Crnoj Gori uz prethodni dogovor sa nadležnim crkvenim vlastima“. Podnosilac inicijative gubi iz vida da je upravo ovakvo određenje propisano i u pozitivnom pravu Zakonom o povraćaju imovinskih prava i obeštećenju („Službeni list Republike Crne Gore“, br. 021/04 od 31.03.2004., 049/07 od 10.08.2007., 060/07 od 09.10.2007., „Službeni list Crne Gore“, br. 012/07 od 14.12.2007., 073/10 od 10.12.2010., 030/17 od 09.05.2017., 070/17 od 27.10.2017.) koji u odnosu na nekomercijalna pravna lica u članu 8 normira da će se pravo na povraćaj ili obeštećenje, u smislu ovog zakona, imaju zadužbine i druga nekomercijalna pravna lica. Uslovi, način i postupak povraćaja oduzetih imovinskih prava vjerskim zajednicama urediće se posebnim zakonom. **Dok na osnovu člana 8a istoga Zakona Crkve i vjerske zajednice mogu podnijeti prijavu radi evidentiranja imovine koja im je na teritoriji Crne Gore oduzeta u korist opštenarodne, državne, društvene ili zadružne svojine bez pravične ili tržišne nadoknade.** Proizilazi da iz Ustava Crne Gore koji jemči pravo svojine, zatim iz obaveza pristupanja i ispunjenja pravila Evropske Unije kao i iz Zakona o povraćaju imovinskih prava i obeštećenju proističe obaveza Crne Gore da donese zakon koji će

uređivati materiju restitucije dok je neosnovano da takva obaveza države proističe iz Temelnog Ugovora sa Srpskom Pravoslavnom Crkvom. Činjenica prethodnog dogovora sa Srpskom Pravoslavnom Crkvom i sa drugim vjerskim zajednicama je tehničkog a ne suštinskog karaktera, i u skladu sa principom odvojenosti vjerskih zajednica od države iz člana 14 Ustava.

Netačno je da Temeljni ugovor sa Srpskom Pravoslavnom Crkvom ima bilo kakvog uticaja na podjelu vlasti iz člana 11 Ustava Crne Gore, jer obavezu restitucije (da donese određeni zakon) ne nameće Vlada-Skupštini već ista obaveza proizilazi iz Ustava Crne Gore (koji jemči pravo svojine), obaveze pristupanja i ispunjenja pravila i mjerila Evropske unije kao i iz Zakona o povraćaju imovinskih prava i obeštećenju. U smislu prednjeg i obaveza i predjeljenje poslanika kako da glasa (po sopstvenom uvjerenju ili protiv Evropske konvencije o ljudskim pravima i osnovnim slobodama i Ustava Crne Gore) i shodno članu 85 stav 1 Ustava Crne Gore.

Navodi podnosioca, u ovom dijelu predstavke: da se u konkretnom „predsjednik Vlade dogovorio sa Srpskom Pravoslavnom Crkvom“ i da se „Srpskoj Pravoslavnoj Crkvi daje suštinsko pravo zakonskog predlagača“ suprotno članu 93 Ustava ne zaslužuje ozbiljniji komentar, jer se radi o političkim a ne o pravnim opservacijama.

Imajući u vidu navedeno, smatramo neosnovanim predlog podnosioca inicijative, kojom predlaže da Ustavni sud Crne Gore pokrene postupak ustavnosti i zakonitosti Temelnog ugovora između Crne Gore i Srpske Pravoslavne Crkve („Službeni list Crne Gore“, broj 96/2022 od 31.08.2022. godine) jer je isti ugovor u svemu usaglašen i u skladu sa Ustavom i zakonima Crne Gore, koji regulišu oblasti koje se dodatno preciziraju navedenim ugovorom.

U Podgorici,
_____ 2024. godine

Predsjednik
mr Milojko Spajić